

Мамонтова Наталія Анатоліївна

*доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри,
Національний університет «Острозька академія»*

Мамонтова Наталья Анатольевна

*доктор экономических наук, профессор, заведующий кафедрой,
Национальный университет «Острожская академия»*

Mamontova N. A.

*Doctor of Economics, professor, head of department,
National University «Ostroh Academy»*

**СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ВИЩИМ НАВЧАЛЬНИМ ЗАКЛАДОМ
В УМОВАХ РИНКОВИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ
СТРАТЕГИЧЕСКОЕ УПРАВЛЕНИЕ ВЫСШИМ УЧЕБНЫМ ЗАВЕДЕНИЕМ
В УСЛОВИЯХ РЫНОЧНЫХ ТРАНСФОРМАЦИЙ
STRATEGIC MANAGEMENT UNIVERSITIES IN CONDITIONS
OF MARKET TRANSFORMATIONS**

Анотація. Висвітлено методологічні засади розробки стратегії розвитку вищого навчального закладу. Обґрунтовано методичні положення щодо стратегічної програми вищого навчального закладу як специфічного інструмента стратегічного управління.

Ключові слова: стратегія, вищий навчальний заклад, економічний розвиток.

Аннотация. Освещены методологические основы разработки стратегии развития высшего учебного заведения. Обоснованы методические положения по разработке стратегической программы высшего учебного заведения как специфического инструмента стратегического управления.

Ключевые слова: стратегия, высшее учебное заведение, экономическое развитие.

Summary. The article deals with the methodological basis of designing development strategy for higher education. Methodical provisions for the strategic program of higher education as a specific tool of strategic management.

Keywords: strategy, institution of higher education, economic development.

Сучасними інструментами стратегічного розвитку вищих навчальних закладів в умовах сучасних глобальних викликів є впровадження у навчальну практику концепції «освіта протягом життя», створення та впровадження принципово нових освітніх технологій (у тому числі впровадження так званої «відкритої освіти»), використання інформаційно-комунікаційних технологій в якості джерела стратегічного розвитку вищих навчальних закладів, моніторинг та оцінювання стратегічної (ринкової) позиції закладів на основі розрахунку рейтингів (рейтингування) та інші.

Результати емпіричного аналізу засвідчують, що вищі навчальні заклади України мають практику роз-

робки стратегічних рішень, але вони не оформлюються у вигляді окремого документу (стратегії). З метою налагодження успішного механізму стратегічного управління вищим навчальним закладом необхідно організувати системну та цілеспрямовану роботу щодо моніторингу кон'юнктури ринку освітніх послуг, ідентифікації ринкових та позаринкових викликів, оцінки та результативної протидії різним ризикам.

В процесі реалізації програм і заходів стратегічного управління вищі навчальні заклади мають своєчасно реагувати на зовнішні виклики, при цьому з урахуванням проголошеної місії та статутних завдань знаходячи додаткові джерела для підтримки стратегічного розвитку.

В процесі розробки стратегічних рішень та реалізації стратегії розвитку вищого навчального закладу на основі використання конкурентних переваг доцільно розглядати вищий навчальний заклад як специфічну «освітню корпорацію», яка надає освітні послуги відповідно до державних стандартів, а також інші послуги відповідно до статуту.

З метою вирішення наявних проблем на рівні вищого навчального закладу доцільно розробити інтеграційну стратегію (програму інтеграційної взаємодії, програму співробітництва), яка передбачатиме реалізацію низки проектів та заходів із інституціями, що знаходяться у зовнішньому середовищі. Серед вказаних проектів та заходів мають бути наступні [168; 170; 182]:

- формування інтеграційної стратегії (програми інтеграційного співробітництва),
- розробка показників (критеріїв) результативності інтеграційного співробітництва,
- створення структурного підрозділу або призначення посадової особи, відповідальною за координацію та моніторинг результативності робіт у сфері інтеграційного співробітництва,
- розробка проекту (заходів) інтеграційного співробітництва із науковими установами,
- розробка проекту (заходів) інтеграційного співробітництва із суб'єктами корпоративного сектору (бізнес-структурами), у тому числі роботодавцями,
- розробка проекту (заходів) інтеграційного співробітництва із закладами середньої освіти (середніми школами),
- розробка проекту (заходів) інтеграційного співробітництва із іноземними вищими навчальними закладами.

На рівні вищого навчального закладу доцільно розробити механізм стимулювання співробітників, які ініціюють та беруть участь у реалізації програм інтеграційного співробітництва. Необхідно також розробити нормативну базу, у тому числі методичні рекомендації, щодо провадження діяльності із різними партнерами. Корисним буде здійснення загального моніторингу за діяльністю інших вищих навчальних закладів у сфері реалізації інтеграційних заходів (програм співробітництва). Результати цієї роботи мають розглядатися регулярно, а за наслідками моніторингу наявних процесів ухвалюватися необхідні управлінські рішення.

Новітньою освітньою технологією в системі вищої освіти є впровадження інформаційно-комунікаційних технологій дистанційного навчання. Методи дистанційного навчання активно впроваджують і корпоративні університети. У 2010 р. 92% американських корпорацій, що входять до списку Fortune 500, брали участь у реалізації проектів Web-навчання. «Віртуальне навчання» дозволяє слухачу (споживачу) отримувати послугу у зручний для нього час, у звичній обстановці, а також суттєво знижує витрати. Крім того, віртуальний майданчик навчання надає усі переваги, які взагалі можуть надати цифрові технології, включаючи проведення інтерактивних опитувань, надання довідкової інформації в режимі он-лайн, електронне спілкування, створення мереж, перегляд навчальних фільмів, проектування власних продуктів тощо. При цьому кожному слухачу, що отримує освіту у «віртуальному просторі», викладач має змогу приділити більше уваги [178, с.85].

Українські вищі навчальні заклади, що функціонують у висококонкурентному середовищі, можуть ініціювати проекти із створення на своїй базі корпоративних університетів.

Ми виходимо з того, що менеджмент (управлінський персонал) сучасного вищого навчального закладу має адекватно на гнучко реагувати на зміни зовнішнього середовища, у тому числі намагатися мінімізувати дію негативних (несприятливих) факторів та максимізувати дію позитивних (сприятливих) факторів. З іншого боку, зовнішнє середовище будь-якої організації може слугувати джерелом формування конкурентних переваг та зміцнення ринкової позиції. Вказане цілком справедливе і для вищого навчального закладу.

Також запропоновані головні принципи стратегічного розвитку навчальної діяльності університету:

1. Безперервність освіти, її системність та систематичність.
2. Інноваційність змісту освіти.
3. Єдність фундаментальності та фаховості змісту освіти.
4. Корпоративність, партнерство всіх учасників освітянської діяльності в університеті.
5. Гнучкість освітянської діяльності.
6. Урахування ефекту співнавчання (peer егіесі).
7. Діяльнісний принцип навчання.

Список літератури

1. Боголіб Т. М. Фінансове забезпечення розвитку вищої освіти і науки в трансформаційний період. — К., 2006. — 324 с.
2. Повышение качества высшего образования и Болонский процесс / В. А. Трайнев, С. С. Мкртчян, А. Я. Савельев. — М.: Дашков и К., 2010. — 392 с.